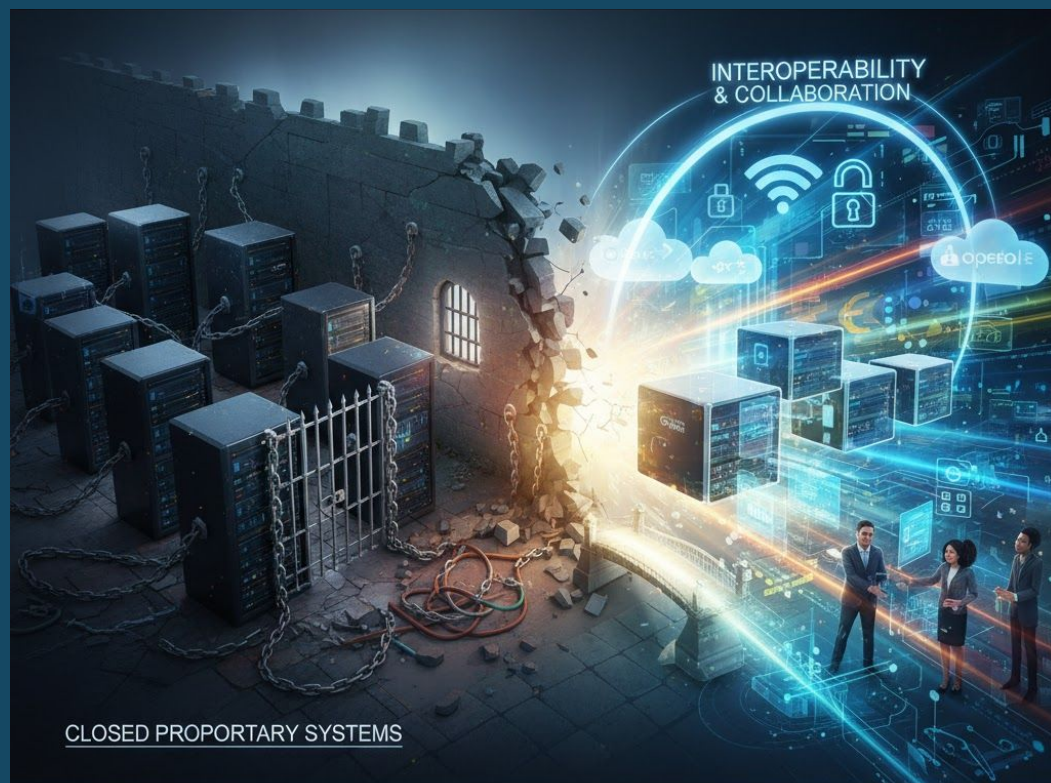

Från stängda system till öppen informationsmodell - jobba smart med data sparar tid och pengar

Mattias Axell, MetaSolutions AB (Internetstiftelsen)

EntryScape från MetaSolutions:

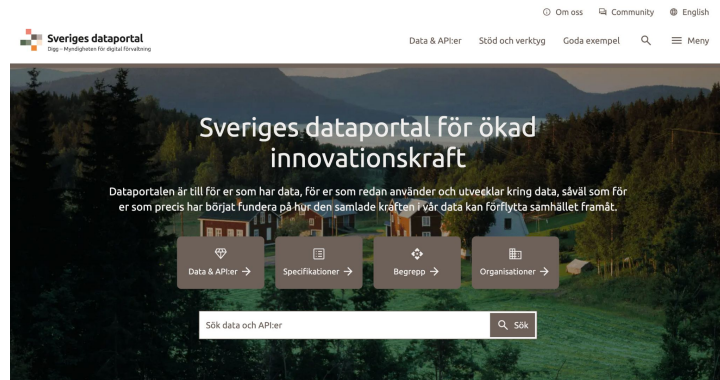
85% av Sveriges publicister av data använder EntryScape för att katalogisera data, t.ex.:

Vi stödjer standardiserat arbete för data, t.ex. specifikationer

EntryScape i dataportal.se
- Samlar in data och gör data sökbart

EntryScape är helt öppen källkod och byggt på Länkad data enligt W3C

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

REGION
SKÅNE

Freistaat
SACHSEN

Södertälje
kommun

TRAFIKVERKET

Göteborgs
Stad

JOINT RESEARCH CENTRE

The European Commission's in-house science service

Haninge
kommun

Upphandlings
myndigheten

Sveriges
Kommuner
och Regioner

MINISTERO
DELLA
CULTURA

Havs
och Vatten
myndigheten

MYNDIGHETEN FÖR
DIGITAL FÖRVALTNING
Agency for Digital Government

VÄSTERÅS STAD

Försäkringskassan

Skatteverket

Bolagsverket

HELSINGBORG

Boverket

Nobelmedia

Kronofogden

FALUN

eHälsomyndigheten

Linköpings
kommun

REGION
BLEKINGE

edare / Estland

PATRIK KRONQVIST

Vi måste erkänna att Sverige är sämst

Publicerad 15 nov 2025 kl 07.00

Uppdaterad kl 08.39

Politikerna skryter om innovation, men de inser inte att Sverige är ett u-land.

Rapparen Snoop Dogg i kampanjen "Get Smoooth" för Klarna, där han också är delägare.

Från dåtid & nutid till vad vi behöver

Silos

Interoperabilitet

E-post

Datadrivet och strukturerat

Integrationer 1-till-1

1-till-många

Inga eller stängda standarder

Öppna specifikationer

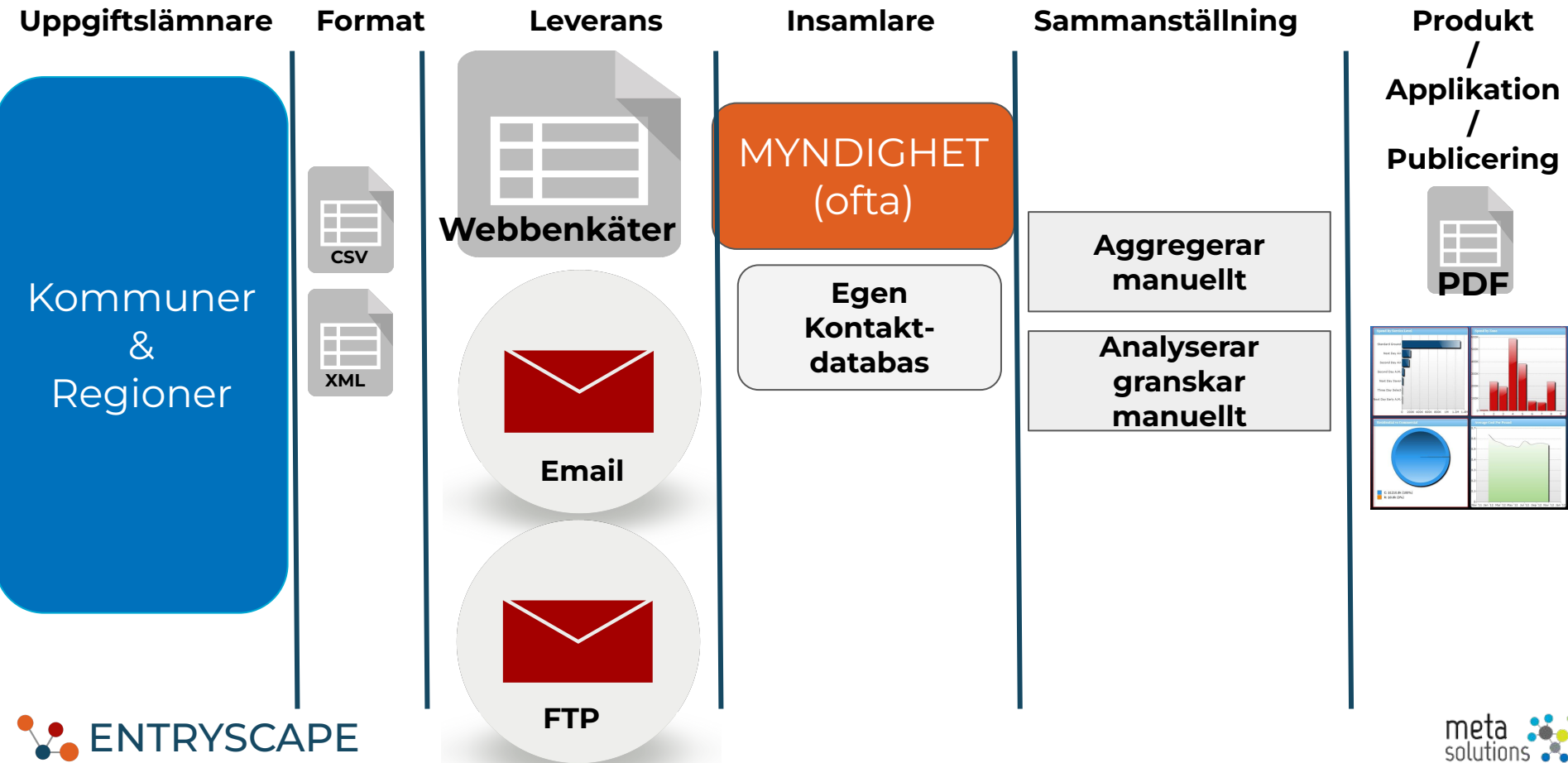
Otillräckliga krav

Gemensamma krav

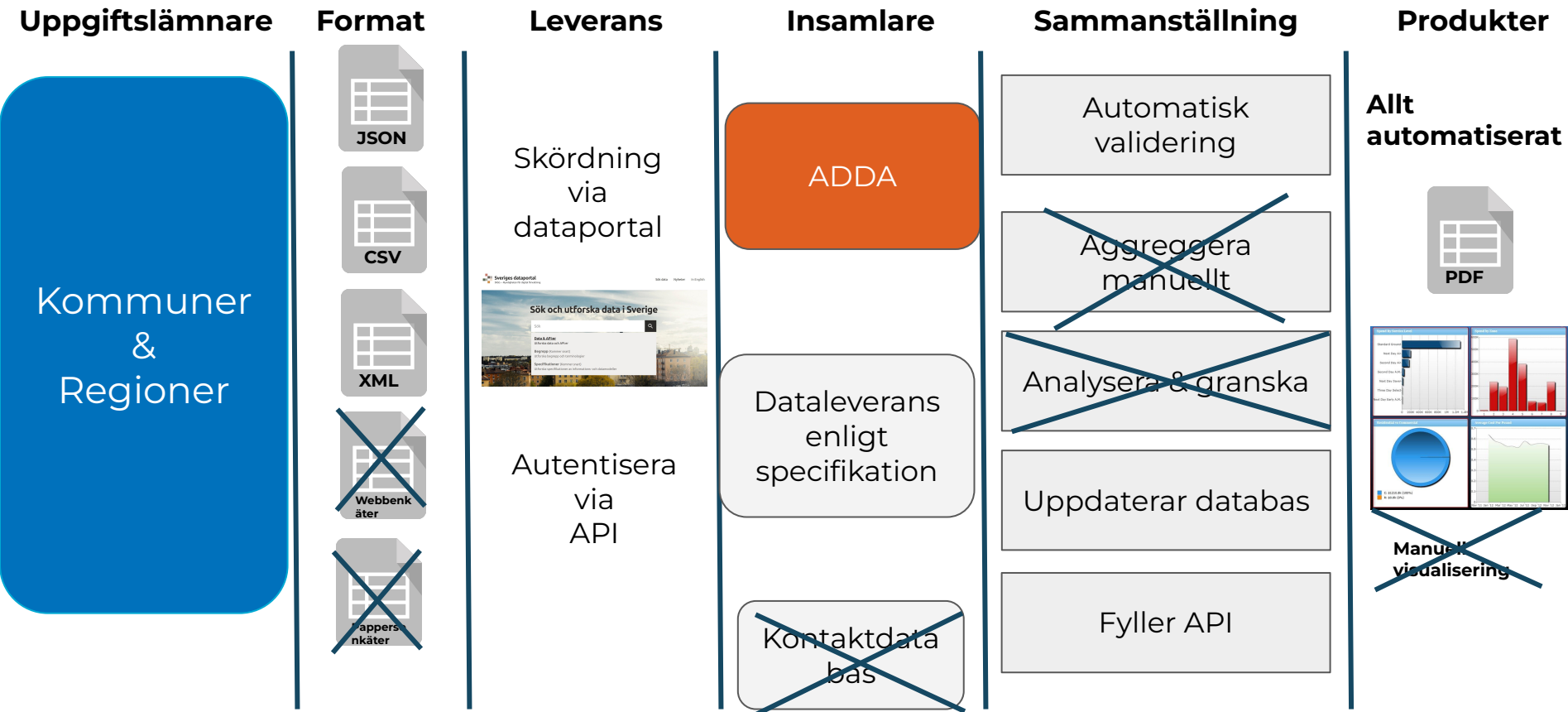
Själva och isolerat

Tillsammans

Dataflöden - ineffektiva & kostsamma utan IT

Specifikation: Faktura- och inköpsdata på detaljnivå

Hur kan vi jobba nu och framöver?

Öppen källkod

Datadelning

Öppna - allmänhet & insamlare

Delade - vissa begränsningar

Interna/Stängda - verksamheten

Öppna informationsmodeller

INSPEC

hjälper alla att tala samma dataspråk
så att informationen flödar lätt

- precis som när vänner delar recept
med samma ingrediensnamn

Exempel

kommunala bokföringsuppgifter
- från manuell börda till
automatiserat nöje:
från 12 mån till 1 mån

Idrotts- och Friluftsanläggningar

- Öppen specifikation som utgångspunkt för upphandling

Fallstudie

Från informationsmodell till nationellt API

Vad gjorde VisitSweden?

- Ekosystemet
- Öppen informationsmodell
- Öppen dokumentation
- Öppet API
- Ersatte VisitSweden.se
- Community-forum
- Publicerade på [dataportal.se](#)
- Allt är länkade data!

Hur kan kommuner delta och dela med hjälp av [Dataportal.se](https://dataportal.se)?

- Kataloger
- Specifikationer
- Begrepp

Vad kan ni ta med er
och göra härnäst?

- Gör Systemförteckning (med stöd av öppen informationsmodell)
- Gör data- och API-förteckning i metadatakatalog (DCAT-AP-SE)
- Följ “[Rekommendationer för upphandling av data](#)” för rätt upphandlingskrav för data - i allt! ([Digg.se](#))
 - Använd och medskapa Interoperabla Specifikationer (INSPEC)

En enkel guide till INSPEC

Tänk dig att du och dina vänner vill dela recept.

Om alla skriver sina recept på **olika sätt** blir det svårt att kombinera ingredienser och steg.

Men om ni alla kommer överens om att använda **samma ord** för samma saker (som att "socker" alltid betyder det söta vita pulvret), då kan era recept enkelt kombineras.

INSPEC är som den överenskommelsen – men för **data och information** som datorer och människor använder.

Varför INSPEC finns (den stora idén)

När olika organisationer skapar regler för data (som "hur man beskriver en bok" eller "hur man rapporterar statliga utgifter") **uppfinner de ofta hjulet på nytt.**

De hittar på nya namn för samma sak.

INSPEC säger:

"Hitta inte på ett nytt ord för 'författare' – återanvänd det som redan finns!"

På så sätt

- kan datorer **förstå och koppla samman** data från olika platser.
- Människor behöver inte **lära sig nya system** varje gång.
- Arbetet blir gjort **snabbare och bättre.**

De fyra huvudsakliga byggstenarna (som Legobitar)

1. Datavokabulär En lista med **gemensamma ord** för saker och deras egenskaper
Bok, Person, titel, författare

2. Terminologi En lista med **fasta val** (som en meny) Boktyp: Pocketbok, e-bok, ljudbok

3. Applikationsprofil Ett **recept** som visar hur du använder orden i ditt specifika fall "En biblioteksbok måste ha en **titel, författare** och **ISBN-nummer**"

4. Diagram En **bild** som hjälper människor att se helheten En ritning som kopplar samman bok → skriven av → person

Observera: Diagrammet är endast avsett för människor. De verkliga reglerna finns i de tre första delarna.

Hur INSPEC fungerar (steg för steg)

1. **Börja med det som redan finns**

Säg inte "författare" om "författare" redan fungerar överallt.

2. **Skriv dina regler med hjälp av de gemensamma orden** Exempel:

"Varje dataset måste ha en utgivare (återanvändning från *Dublin Core*) och ett språk."

3. **Skapa en miniguide (applikationsprofil)**

Den säger: "*Så här använder vi de gemensamma orden i vårt projekt.*"

4. **Dela den på ett sätt som datorer kan läsa**

Så att verktygen kan kontrollera: "Har du följt reglerna?"

Reglerna – på klarspråk

<u>Ord</u>	<u>Betydelse</u>
MÅSTE	Du måste göra detta. Inga undantag.
BÖR	Gör detta om du inte har en god anledning att inte göra det.
KAN	Det är valfritt – bra att ha, men inte nödvändigt.

*(Dessa kommer från en känd internetregelbok som heter **RFC 2119**)*

Vem bör använda INSPEC?

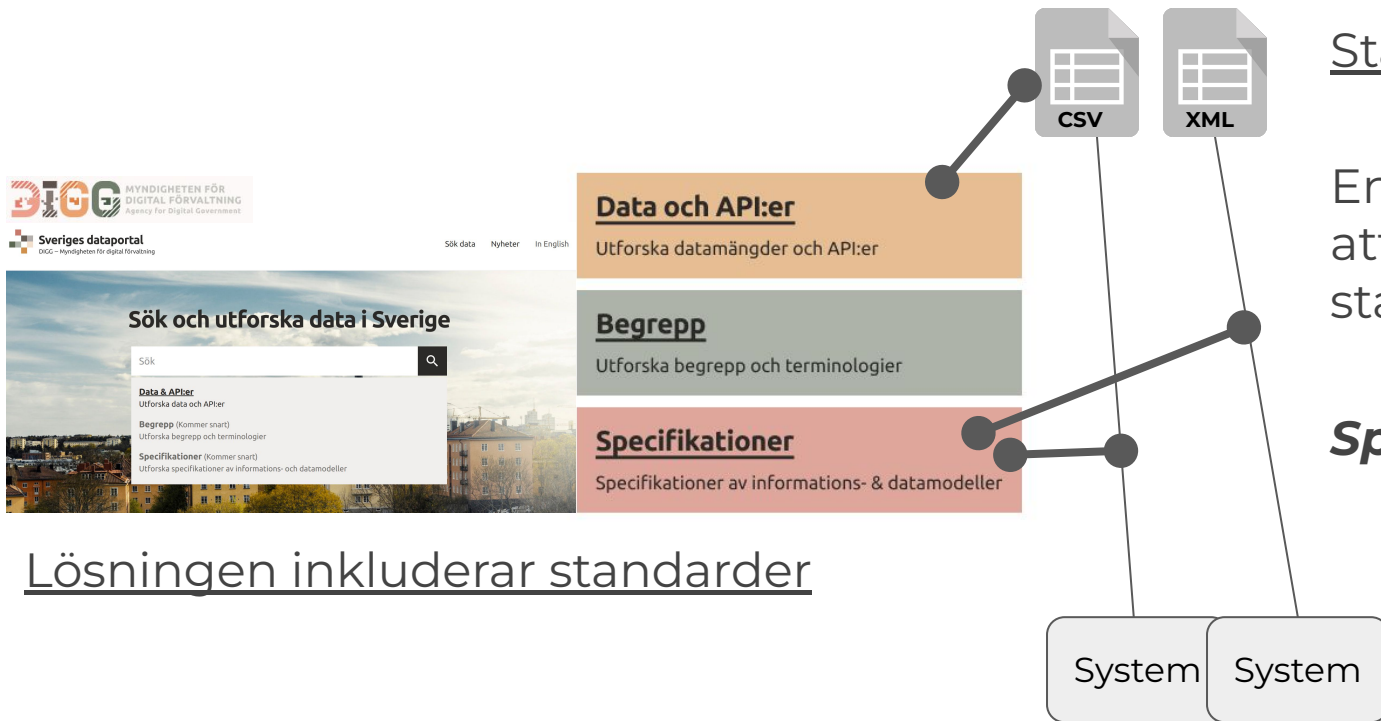
Alla som:

- Skapar **formulär, rapporter eller databaser**
- Vill att deras data ska **fungera med andras**
- Får höra: *"Ditt system måste anslutas till X"*
- Vill **spara tid och undvika misstag**

Exempel:

- En kommun som skapar en dataportal och lämnar data till andra
- En myndighet som skriver budgetrapporter och samlar in data
- Ett bibliotek som delar bokregister

Det finns en nationell infrastruktur

EntryScape för Data governance

EntryScape
Master Data

Datamängder – Handlingar – System
Begrepp - Turism - Konst

EntryScape
Processdata

Informationsklassning

Detaljplaner

Egendefinierad

Frågor och svar

Kom ihåg att ta med och att göra:

- Gör Systemförteckning (med stöd av öppen informationsmodell)
- Data och API-förteckning i metadatakatalog (DCAT-AP-SE)
- Följ "[Rekommendationer för upphandling av data](#)" för rätt upphandlingskrav för data - i allt! ([Digg.se](#))
- Använd och medskapa Interoperabla Specifikationer (INSPEC)

Tack för mig! Välkommen att höra av dig!

Mattias Axell

+46720553943

mattias.axell@metasolutions.se